GRAIUL ROMÂNESC

Organ al societății
GRAIUL ROMÂNESC

Redacția Str. Paris 29, București III
Adm. Str. C. Disescu 17, București II

Iese lunar sub supravegherea unui Comitet

Abonamentul anual lei 100
în străinătate îndoit

ANUL III, No. 6 IUNIE 1929

CUPRINSUL

PREȚUL 10 LEI

TIP. BUCOVINA, BUCUREȘTI, CALEA VICTORIEI, 220 TEL. AUTOMAT 210/43

Articolele, revistele şi ziarele în schimb precum şi orice fel de informaţiuni în legătură cu redactarea revistei se adresează d-lui SIMION C. MÂNDRESCU, Str. Paris No. 29, Bucureşti III, iar cererile de abonamente, abonamentele şi tot ce se referă la administrarea ei d-lui Dr. N. HAMAT, Str. C. Disescu No. 17, Bucureşti II.

Citiţi

Ziare ale Românilor de peste hotare:

„NADEJDEA" Ziarul partidului român din reg. S. H. S. Vrsac (Vârşeţ)
„AMERICA" Cleveland, Ohio (U. S. A.)
„TRIBUNA ROMÂNĂ" Detroit, Michigan (U. S. A.)
„STEAUA NOASTRĂ" New-York (U. S. A.)

Reviste despre Românii de peste hotare:

„GRAIUL ROMÂNESC"
Str. Paris 29, Bucureşti III
„PENINSULA BALCANICĂ" Căsuţa poştală 328 (Bucureşti)
„TRIBUNA ROMÂNILOR TRANSNISTRIENI
Str. Mihai-Viteazul, 50 (Chişinău)
„FLAMBURA PINDULUI" Str. Schitu Măgureanu No. 2, Bucureşti
„REVISTA AROMÂNEASCA" publicată de *Tache Papahagi* şi *Victor Papacostea*, Str. Ploeşteanu 9, Bucureşti III.

GRAIUL ROMÂNESC

ORGAN AL SOCIETĂŢII GRAIUL ROMÂNESC

ANUL III, No. 6 IUNIE 1929

ETATIZAREA ŞCOALELOR ROMANEŞTI DIN ALBANIA

de Simion C. Mândrescu

N'am scris nici un rând în contra Albaniei, nici în rapoartele mele ca ministru al Ţării în Albania, nici în articolelele mele din diferite reviste şi ziare. M'am încrezut în înţelepciunea şi mai ales în bunul simţ al conducătorilor Albaniei libere de a nu arăta vrăşmăşie tocmai acelora cărora le datoresc, în foarte mare parte, libertatea de astăzi.

Cu regret trebue să o spun, că m'am înşelat, şi cu toate acestea numai după o grea luptă sufletească m'am hotărît să scriu cele ce urmează. Ş'apoi e greu începutul...

Adevăratele sentimente ale Albanezilor faţă de fraţii noştri Români din Albania nu trebuesc căutate la Albanezii cari ş'au părăsit patria, stabilindu-se fie în România, fie în America, fie în alte ţări din lumea largă. Ele trebuesc căutate la Albanezii de acasă.

Intoleranţa lor faţă de Români nu-şi găseşte pereche decât în intoleranţa sârbească. Declaraţiile lor de recunoştinţă faţă de România, de dragoste faţă de aceia, cu cari ş'au împărţit şi zilele de restrişte şi de bucurie şi nădejde din trecut, sunt de o ipocrizie rău deghizată.

Reduşi la mai puţin de a treia parte din numărul lor total, fac şi imposibilul să-şi îngroaşe rândurile cu singura minoritate mai de seamă din întreaga Albanie, cu minoritatea românească. Pentruca să poată opera în linişte, nici nu vor să o recunoască ca minoritate, ci spre culmea ironiei îi numesc „fraţi", fraţi însă chemaţi să formeze împreună cu ei marea familie albaneză. Subt această ipocrită denumire au început opera de desnaţionalizare, aşa de uşor de executat faţă de nişte desmoşteniţi ai soartei, sărăciţi, fără nici un sprijin din partea nimănui şi cu totul desorientaţi. Rezultatul a fost, că oraşe ca Durazzo, orăşele ca orăşelul Cavaia, odinioară aproape în întregime româneşti, astăzi sunt albanizate sau pe cale de a se albaniza. In Durazzo a trebuit să vorbesc cu fruntaşii Românilor în vizitele, ce le-am făcut, italieneşte, iar cu copiii lor nu m'am putut înţelege decât prin semne, de oarece nu ştiau decât albanezeşte.

A rezistat elementul românesc mai bine prin regiunile Elbasan, Berat, dar mai ales în regiunea Coriţa, unde au avut un sprijin puternic în şcolile şi bisericile întreţinute de Statul român.

Acestea trebuiau lovite cu orice preţ, şi... au fost lovite.

Au început cu şcolile.

Numai cu mari greutăţi am isbutit, ca ministru al Ţării în Albania, să fac guvernul albanez să înţeleagă, că este în însuşi interesul Albaniei să aibă şi în viitor un sprijin în România, cum l'au avut cu îmbelşugare în trecut, şi pe care nu şi l'ar putea asigura mai trainic, decât lăsând liberă cultivarea Românilor în şcolile naţionale, indiferent dacă ele ar fi întreţinute de Statul român sau de cel albanez. In Martie 1926 s'a publicat o circulară prin care se făcea apel la „institutorii şi profesorii cari mai predase limba română în şcoli româneşti sau cunosc această limbă, să-şi prezinte actele la inspectoratele de circumscripţii pentru a fi numiţi profesori sau institutori de limba română în şcolile din comunele în care poporul român formează masse compacte... care în viitor se va învăţa paralel cu limba oficială a Statului".

S'au şi numit trei institutori dintre cei cari ş'au oferit serviciile: unul la Berat, altul la Nicea şi al treilea la Dişniţa, iar la 19 Ianuarie 1927 a început să funcţioneze regulat liceul român din Coriţa, fondat după multe insistenţe stăruitoare ale mele, cu profesori numiţi de Ministerul Instrucţiunei Publice român, cu aprobarea guvernului albanez.

Totul ne îndreptăţea la frumoase speranţe pentru viitorul cultural al fraţilor noştri din Albania, mai ales că nu după mult timp aveau să se întoarcă în Albania tinerii trimişi de mine în Ţară pentru ca să se prepare pentru diferite cariere, dar mai ales pentru cariera didactică, ca absolvenţi ai şcolilor noastre normale. In loc însă ca guvernul albanez să continue a respecta cuvântul dat ministrului României şi acordul tacit ce exista între el şi România, moştenire dela guvernul otoman, în privinţa şcoalelor şi bisericilor fraţilor noştri, subt masca etatizării a desfiinţat pur şi simplu şcoalele româneşti şi de sigur pândeşte ocazia să le închidă şi bisericile.

Căci, intr'adevăr, ce înseamnă etatizare în Albania?

O ţară fără o pătură cultă, fără şcoli normale care să pregătească corpul didactic necesar învăţământului său public — şcoala normală pentru pregătirea învăţătorilor existentă nici n'ar merita acest nume într'altă ţară,— o ţară care ea însăşi a fost nevoită să angajeze pentru liceul albanez din Coriţa şi pentru cele câteva alte şcoli secundare profesori francezi, de unde va putea găsi un corp didactic bine pregătit pentru şcolile fraţilor noştri?

Mergeau anevoie şcolile noastre şi cu profesori trimişi şi plătiţi de Statul român, cu profesori recrutaţi şi plătiţi de Statul albanez vor merge ca toate şcolile albaneze sau mai bine zis nu vor merge de loc. Se vor deschide, dacă le vor deschide, subt presiunea faptului, că în comunele respective „sunt masse compacte de Români", şi le vor închide subt pretextul că nu sunt frecventate; vor numi, dacă vor numi, „institutori de limba română la şcolile din comunele cu populaţie românească compactă", şi îi vor desărcina subt pretext, că elevii nu vor să înveţe româneşte — nu-i va fi aşa de greu guvernului albanez, să-i facă, să nu vrea să înveţe româneşte!

De altfel sinceritatea guvernului albanez în aplicarea circulărei din Martie 1926, bună, rea, cum este, reese limpede din cazul citat de d. Th. Capidan în articolul d-sale „Şcolile româneşti din Albania", publicat în „Graiul Românesc", din Septembrie 1928: „In frumoasa comună Pogradeţ, aşezată pe

lacul Ohrida, pe care am văzut-o la trecerea mea din Coriţa spre Elbasan, institutorul albanez din şcoala comunală, ştiind bine româneşte, a cerut să predea şi limba română, mai ales că în Pogradeţ numărul Românilor este tot aşa de mare ca acela al Albanezilor. Inspectoratul din Coriţa la primirea cererii în loc să-i dea însărcinarea cerută, ca pedeapsă l'a transferat la Paia, o comună în care înăţătorul nu mai putea face uz de limba română".

Motivele etatizării?

Cu totul neîntemeiate şi tot aşa de nesincere ca şi mult trâmbiţata recunoştinţă şi dragoste faţă de România şi faţă de Românii din Albania. Nu se poate, ca Statul român să întreţie şcoli naţionale pentru Românii din Albania, căci atunci ni-ar cere acelaş lucru Grecii şi Sârbii, zice guvernul albanez împreună cu aceia, cari ne fac hatârul să recunoască, că există Români în Albania.

Dar pe ce temeiu ar putea cere Sârbii? când în Albania nu există Sârbi. Şi cu toate acestea au o şcoală înfloritoare în Scutari din care şcoală au eşit câţiva sârbofili pe cari Sârbii îi consideră ca Sârbi, numai fiindcă vorbesc sârbeşte.

Cât priveşte pe Greci, e drept că sunt în număr de vreo 15.000 în sudul Albaniei cari, până anul trecut aveau vre-o 53 şcoli primare, întreţinute parte — vre-o 15 — de Statul grecesc şi restul de guvernul albanez.

De altfel cred, că Albanezilor li-ar conveni, ca Sârbii şi Grecii să-şi aibă şcoli sârbeşti şi greceşti în Albania, pentruca la rândul lor să poată cere reciprocitate dela Iugo-Slavia şi Grecia, unde au un număr de conaţionali mult mai însemnat decât Sârbii şi Grecii în Albania.

Au mers Albanezii cu cererile lor la Liga Naţiunilor, bine înţeles fără succes, de oarece o ţară, care cere drepturi, trebue să dea mai întâi dovadă, că respectă drepturile altora la ea acasă. Când ea nu-i în stare să-şi satisfacă nevoile culturale ale majorităţii, cine va putea crede, că va fi în stare să satisfacă pe cele ale minorităţilor?

Iată de ce etatizarea şcoalelor noastre din Albania înseamnă pur şi simplu desfiinţarea lor.

Şi este cu atât mai dureros, cu cât printre cei cari conduc astăzi destinele Albaniei sunt şi de aceia, cari au beneficiat la noi de o largă ospitalitate, au fost făcuţi cetăţeni români şi li s'a dat putinţa să-şi creeze situaţii, pentru ca apoi întorşi în patrie să-şi arate recunoştinţa (!) prin sugrumarea culturei naţionale a fraţilor noştri.

Nu ştiu ce va face guvernul, ştiu însă, că a sosit timpul, să se mişte toţi aceia cari se interesează de drepturile Românilor de peste hotare.

Şi se vor mişca!

INDEPENDENŢA UCRAINEI ŞI ROMÂNII TRANSNISTRIENI

de Paul Şt. Ilin

Dela răsboiu încoace chestiunea separării Ucrainei de marele Stat moscovit se pronunţă din ce în ce, iar astăzi pare că a ajuns a fi discutată în diferite State. E şi logic, ca unui popor ca cel ucrainean, cu aspiraţiile sale proprii, obiceiuri, datine, limbă şi literatură, deosebite întru totul de ale poporului moscovit, la urma urmei să i se facă dreptate, ca să poată şi el să-şi cânte libertatea, după atâţea ani de suferinţă, după cum a fost cu poporul polonez. Răsfoind foile istoriei acestui popor, se vede că el a existat de mult timp ca independent cu o organizaţie proprie, fiind condus de un Hatman ales din popor, deci aşezat pe baze şi principii democratice. Numai cine nu cunoaşte viaţa lui nu poate spune, că i se cuvine, să i se dea ceiace îi aparţine de veacuri şi îi va aparţine. Deci pentru autodeterminarea lui ar fi o nedreptate, dacă glasul acestor pe nedrept subjugaţi nu va fi ascultat.

Năvălirile dese ale barbarilor şi mai ales cuceririle prin sabie a Islamului, au făcut din el un permanent soldat nu numai pentru respingerea atacurilor, ci ca să fie şi straja averilor şi a pământului strămoşesc, dobândit cu atâtea greutăţi. Dar tocmai aceste greutăţi, pe lângă viaţa liberă pe care o duceau în mijlocul pământului roditor, au făcut din ei adevăraţi străjeri ai patriei lor. Viguroşi în orice timp şi vreme, ei apărau plaiurile lor dela mic până la mare, astfel, că vecinii, în special Turcii, le ofereau diferite avantagii în Statul turc, numai ca să fie supuşi acelui stat. Fiind creştini, de sigur n'au primit această ofertă, refuzând cu indignare. Dar luptele dese ei le duceau nu numai contra Islamului, căci au avut de luptat şi cu Polonii, cari urmăreau acelaş scop de a-i cuceri. In sec. XVI Hatmanul lor Bogdan Hmelniţchi este jefuit de către Leşi (adică Poloni) şi atunci el adună oaste spre a se răsbuna, la care chemare răspund cu toţii. De aici se poate vedea spiritul acestul popor: „Unul pentru toţi şi toţi pentru unul".

Fiind însă de origine Slavi şi deoarece poporul dela Moscova le era mai pe plac, s'au unit cu el, dar au pus condiţiuni, ca să li se respecte drepturile pe cari le-au avut, când erau independenţi. Drepturile de libertate şi egalitate existau încă de pe atunci la poporul ucrainean. Deatunci greutăţile se ţin lanţ pentru ei şi vin vremuri din ce în ce mai grele. Cu venirea la cârma ţării a Impărătesei Ecaterina II, drepturile lor nu mai sunt respectate şi ei astfel sunt supuşi deabinelea. Suferinţele lor erau mari, căci neobişnuiţi cu viaţa nouă impusă de Moscoviţi, i-a făcut pe mulţi să se refugieze prin munţii Urali, în Caucazia la Cubani, etc. din care mai târziu au răsărit aşa zişii Cazaci după numirile locurilor.

Inima poporului ucrainian însă a rămas pe pământul udat de lacrimi, aşteptând din zi în zi o rază de lumină. Toate sforţările Ruşilor de a-i desnaţionaliza, după cum sunt şi Românii Transnistrieni dintre Bug şi Nistru, cari trăesc în satele din Ucraina ca cei mai buni prieteni cu Ucrainienii, au fost

zădarnice. Viaţa şi aspiraţiile acestor două naţionalităţi, Ucrainienii şi Moldovenii, (Românii Transnistrieni), sunt legate de aceeaş soartă. Aceleaşi suferinţi, aceleaşi aspiraţii, aceeaşi umilinţă.

Dar „ce n'aduce anul, aduce ceasul".

Cu isbucnirea revoluţiei ruseşti, Ucrainienii şi cu Moldovenii îşi reclamă drepturile lor. Astfel primii ţin congresul naţional la Kiev, iar Românii Transnistrieni la Tiraspol şi în mod unanim se declară independenţi de Centru. Deşi Moldovenii la număr ca populaţie erau mai puţini ca Ucrainienii, ei au putut să-şi trimeată doi delegaţi ai lor la acest Congres. Era cam greu de luptat, fiind puţini, însă unele puncte au fost admise (Vezi revista „Tribuna Românilor Transnistrieni" No. 3, 1927). Astfel după cum vedem aceste două naţionalităţi lucrau mână 'n mână. Şi era natural ca, după ce au suferit împreună, trăind sub aceiaş heghemonie moscovită, fiind în permanentă legătură între ei, să lupte iarăşi împreună. Se ţin apoi congrese regionale, conferinţe, meetinguri şi în fine îşi numesc conducători, stabilesc principiile de organizare. Dar nenorocirea se abate asupra lor, o nenorocire şi mai mare decât acea pe care au văzut-o, de oarece după căderea Guvernului lui Kerenschi puhoiul comunist iea proporţii şi se apropie din ce în ce de sud. Nefiind bine pregătiţi, conducătorii ambelor tabere sunt nevoiţi să-şi scape viaţa lor, căci altfel îi ameninţa moartea. Ucrainienii şi Moldovenii îşi văd cum le apune soarele lor, care abia începuse să le răsară. După căderea heghemoniei moscovite, vine pentru ei o eră nouă şi mai grea, Era Comunismului, aşa zisa dictatură a Proletariatului. Din nou suprimări, revocări şi persecuţii, din care cauză mulţi dintre ei, şi-au găsit moartea în ghiarele sălbaticilor roşii. Insă sufletul mişcărilor naţionaliste a prins rădăcini. După o mică stabilire a ordinei, rădăcinile au început să crească, astfel că mai târziu vedem creiate pentru aceste două naţionalităţi Republica Ucraineană şi Republica Moldovenească, cea din urmă între Bug şi Nistru unde se află majoritatea populaţiunii moldoveneşti (adică Românii transnistrieni).

S'ar părea că Ucrainienii şi Moldovenii acum, când ei îşi au casele lor, sunt fericiţi, însă e zădarnică bucuria lor. **Drepturile nu sunt drepturi, nici libertăţile libertăţi.** Ei duc viaţă şi mai grea şi sunt şi mai supuşi, decât au fost. Tot ce este, nu este a lor, ci a tuturora şi din bogăţiile acestui pământ, udat de atâtea lacrimi, se hrănesc toţi paraziţii. In casa lor Ucrainienii şi Moldovenii au musafiri nepoftiţi, o seamă de locuitori de alte neamuri, cari trăiesc pe spinarea acestor două naţiuni. Ei nu contribue cu nimic la înfrumuseţarea acestor case, ci sunt duşmani ai ideilor lor şi îi exploatează, din care cauză casa lor va rămâne, şi chiar a şi rămas, goală şi neacoperită. Vorba marelui scriitor ucrainiean Taras Şevcenco:

„O vor adormi-o (pe Ucraina)
Şi o vor deştepta-o jefuită".

Ce e de făcut în cazul acesta?

Părerile mai multora au fost aceleaşi pe cari le formulează tot Taras Şevcenco:

**„In casa mea — puterea mea
Şi libertatea şi dreptatea".**

Adică numai şi numai independenţa deplină şi ruperea lanţului secular cu paraziţii moscoviţi poate să aducă fericirea acestor două naţiuni din Ucraina. Dar tocmai aci e punctul cel mai dureros, căci au trecut ani, de când ei şi-au reclamat drepturile lor şi până astăzi nu se vede nimic îmbucurător. **Nu mai este stăpân acel, cărui i-se dă o gospodărie, până ce nu este lăsat să o conducă singur.**

Aşa e şi cu Ucrainenii şi Românii Transnistrieni, căci cam puţini sunt în conducerea acestor două Republici dintre cei ce ar stărui să aducă fericirea lor.

Suferinţele lor au ajuns la apogeu. Ei aşteaptă o zi mai fericită, mai senină, pentru ca din nou să le răsară soarele dreptăţii.

Şi dacă Ucraina devine independentă, ce va fi atunci cu Românii Transnistrieni? Ei dacă nu se vor bucura de drepturile de cari s'au bucurat Ucrainenii, cel puţin vor putea să se simtă ca la ei acasă, dar totuşi credem că drepturile acordate la Congresul General al Ucrainenilor se vor respecta (Vezi revista „Tribuna Românilor Transnistrieni" No. 3). In aşa zisul „**Paradis" (Republica Moldovenească) dintre Bug şi Nistru,** credem, că se vor simţi şi ei altfel, căci biciul moscovit nu va mai pluti asupra lor.

Dar Ucrainienii, cari îşi vor vedea visul împlinit, nu vor urmări acelaş scop pe care l'a urmărit poporul moscovit?

E de necrezut, căci după atâţea ani de suferinţă împreună, sub aceeaş heghemonie, deci fraţi de dureri şi aspiraţii, ar fi imposibil să aibă neînţelegeri. Apoi se cunoaşte destul de bine blândeţea acestor două naţionalităţi, căci în multe lucrări ale lui Taras Şevcenco se vorbeşte despre legăturile Valahilor cu poporul ucrainian. Dacă şi numai din când în când îşi vor mai aduce aminte de acele grele suferinţi, vor trăi ca cei mai buni vecini. Pâinea dobândită prin sudoare şi sârguinţă le va părea şi mai bună şi mai cu gust, căci amară e sub jugul străin.

Soarta Românilor Transnistrieni depinde întru totul de acea a Ucrainenilor. Să aşteptăm, ca din nou goarna să sune şi drapelul libertăţii lor să-şi ridice capul spre a le vesti bucuria, bucurie după veacuri de suferinţi, de umiliri, înjosiri şi nemărginită exploatare fără cruţare. Cândva dreptatea va triumfa, căci ea este motorul, acţiunea de conduită a celor asupriţi şi prigoniţi.

ÎNSEMNĂRI

Pentru „Albania Nouă"

Articolul „Etatizarea şcoalelor româneşti din Albania" a fost scris acum şase luni pentru Calendarul societăţii „Frăţia Românească-Frăţilia". Şi l'am publicat neschimbat în acest număr al „Graiului Românesc", ziarul „Albania Nouă" impunându-l ca răspuns la cele afirmate în numărul său din 9 Iunie cor., sub titlul „L'amitié entre la Roumanie et l'Albanie".

Deoarece în articolul din „Albania Nouă" se afirmă unele lucruri nexacte, articolul meu are nevoie de o completare, nu pentru a polemiza cu ziarul în chestiune, lucru ce nu intră în tradiţia acestei reviste, ci pentru a pune lucrurile la punct.

Ziarul pentru a justifica purtarea Albanezilor faţă de şcolile româneşti din Albania citează din articolul d-lui dr. I. Themo declaraţiunile unui înalt demnitar albanez:

„La Ministerul Instrucţiunii Publice din Bucureşti există un „malentendu", din cauza unor rapoarte eronate. N'a fost vorba nici odată de a împiedica funcţionarea şcoalelor. D. Mândrescu a cerut, ca şcolile româneşti din Albania să fie puse sub controlul Ministerului Instrucţiunii Publice şi Ministerului de Externe din Bucureşti. Această propunere nu era numai contra interesului Statului albanez, ci şi contra interesului Statului român, căci acest sistem ar fi creat un precedent injust. De altfel la noi România nu e considerată ca o streină.

Unul dintre vecinii noştri cere dela noi acelaş privilegiu, şi dacă l'am fi acordat Românilor, am fi fost obligaţi să-l acordăm şi celuilalt solicitator, care, poate, mai târziu l'ar fi pretins şi în România".

Atât declaraţiile înaltului demnitar albanez cât şi bine ;nţeles concluziunile, pe cari le trage din ele ziarul în chestiune, sunt cu totul neîntemeiate, pe simplul motiv, că n'am cerut nici odată, ca şcolile româneşti din Albania să fie puse sub controlul Ministerului Instrucţiunii Publice şi al Ministerului de Externe din Bucureşti. Am găsit o stare de lucruri favorabilă şcolilor fraţilor noştri din Albania, stare moştenită dela dominaţiunea otomană în Albania care, după plecarea mea, sub dominaţiunea albaneză s'a schimbat în dezastruoasă pentru ele. Constatăm cu durere — atât şi nimic mai mult! Motivele sunt date sumar în articolul „Etatizarea şcolelor româneşti din Albania".

Dacă ar fi fost la mijloc bunăvoinţă şi sinceritate, s'ar fi găsit modalitatea de a se aranja lucrurile spre mulţumirea celor două ţări interesate, fără să-şi piardă prestigiul nici una nici alta.

Afirmarea, că liceul român din Coriţa n'a existat de cât în bugetul Ministerului Instrucţiunii Publice din Bucureşti, este foarte preţioasă, şi aş fi curios să ştiu, dacă Direcţiunea Generală a Inăţământului Public din Albania ar putea afirma acelaş lucru.

m.

O serbare culturală românească la Bozovici

La 28 Aprilie 1929 s'a desvelit în comuna Bozovici, din valea Almajului, judeţul Caraş, (Banatul românesc), bustul marelui învăţat şi luptător naţional român, Eftimie Murgu.

Această solemnitate a luat cadrul unei mari serbări naţionale, pentrucă Eftimie Murgu, fiu al Almajului, a fost intr'adevăr un mare luptător naţional şi care pentru ideile lui în privinţa drepturilor Românilor din ţinuturile româneşti de sub asuprirea străină, a avut de suferit toate urgiile celor ce stă-

*

pâneau pe nedrept ţinuturile româneşti de dincolo de Carpaţi şi cari voiau să ne schimbe limba şi credinţa strămoşească.

Eftimie Murgu s'a născut la 1805 în comuna Rudaria, lângă Bozovici.

A urmat şcoala primară la Bozovici şi Mehadia, iar la 1823 a studiat la Budapesta filosofia şi dreptul.

A ocupt postul de jurist la tabla regească din Pesta de unde a trebuit să plece din cauza ideilor sale naţionale prea înaintate. La 1832 se stabileşte advocat la Lugoj, unde a luptat pentru cauza naţională românească susţinând originea şi drepturile Românilor, pentru care fapt a fost băgat la închisoare.

La 1834 a fost numit profesor la Academia Mihăileană din Iaşi, predând filosofia şi dreptul, iar la 1835 trece la Bucureşti de unde în urma intrigilor Ungurilor şi Austriacilor este expulzat la 1839 pe motiv de agitaţie revoluţionară. Inapoindu-se la Lugoj este din nou arestat la 1843 pe motiv că ţinea adunări secrete în locuinţa sa.

După facerea osândei, liberat, reîncepe acţiunea sa naţională din care cauză e condamnat la 4 ani închisoare la Pesta de unde la 15 Martie 1848 este liberat de popor, care la izbucnirea revoluţiei a dat drumul tuturor deţinuţilor.

Venind la Lugoj a provocat o mare adunare naţională pe Câmpia Libertăţii, cerând: libertate şi egalitate legală pentru poporul român.

La 1849 a fost condamnat la moarte, pentrucă a iscălit actul prin care se cerea detronarea Habsburgilor, însă nu a putu fi prins pentru a fi executat.

Pentru acelaş fapt însă a fost condamnat mai târziu la muncă silnică pe viaţă şi închis în Boemia, de unde a fost graţiat după 4 ani.

Fiind numit profesor de filosofie la Iena a funcţionat până la 1861 când se înapoiază la Lugoj pentru a fi ales deputat.

La 1870 moare, păstrându-şi toată viaţa independenţa completă, luptând cu cea mai mare înverşunare pentru ideile lui naţionale şi neabătându-se nici odată dela principiile sale din 1848.

El a ocupat locul de comandant suprem al oastei auxiliare române din Banat, după cum Avram Iancu l'a ocupat în Ardeal.

Eftimie Murgu a luptat toată viaţa sa pentru a feri poporul român din Banat de influenţa sârbească şi contra jugului bisericei sârbeşti, din a cărei cauză Românii bănăţeni au avut foarte mult de suferit.

A luptat şi contra Ungurilor, cerând în adunările lui, ca în toate serviciile publice din Banat limba românească să fie obligatorie.

In Eftimie Murgu toţi Românii şi în special din Banatul întreg trebue să vadă pe mucenicul neamului, care prin erudiţia şi patriotismul său a îndrumat întreaga generaţie dinainte de 1848 spre desrobirea neamului şi săvârşirea unităţii naţionale.

In el trebue să vedem pe eruditul care, deşi a fost numit profesor la Academia Mihăileană din Iaşi, la Universităţile din Iena şi Pesta, n'a pregetat un moment să lase toate aceste onoruri pentru a înfrunta urgiile cele mai grele ale asupritorilor neamului nostru, luptând neîncetat pentru limba şi poporul român pe care-l iubea din tot sufletul.

Dr. N. H.

GRAIUL ROMÂNESC (Le langage roumain)
REVUE MENSUELLE DE LA SOCIÉTÉ „GRAIUL ROMÂESC"
Troisième Année, No. 6 Juin 1929

ARTICLES

Les écoles d'Albanie sous la férule de l'Etat Albanais

par Simion C. Mândrescu

On ne trouvera pas un mot de nous contre l'Albanie, ni dans les rapports que nous avons rédigé en qualité de Ministre plénipotentiaire dans ce pays, ni ailleurs par la suite. Nous étions convoincus que la clairvoyance, le bon sens surtout des gouvernants de l'Albanie libérée leur interdisaient de manifester la moindre animosité contre ceux à qui, dans une large mesure, ils doivent la liberté dont ils jouissent aujourd'hui.

J'ai été déçu, je l'avoue à regret, et c'est la raison des pages qui vont suivre.

Pour connaître les sentiments vrais des Albanais à l'égard de nos frères d'Albanie, ce n'est pas aux Albanais de Roumanie, d'Amérique ou d'ailleurs, qu'il faut s'adresser, mais aux Albanais d'Albanie. Ces derniers, dont le nombre ne dépasse pas le tiers de la population totale, essayent pour grossir leurs rangs, d'y englober la minorité la plus considérable, c'est-à-dire la minorité roumaine dont ils ne veulent même pas reconnaitre l'existence à part. On ne considère les Roumains comme des frères, que pour les fondre dans la masse des Albanais. Durazzo, Cavaia, villes qui naguère -taient exclusivement roumaines ont aujourd'hui perdu ce caractère.

L'élément roumain gardait mieux sa vigueur dans les régions ou l'Etat Roumain entretenait des Écoles et des Eglises.

Il fallait donc saper les fondements de ces institutions; on a commencé par les écoles.

Ministre de Roumanie en Albanie, nous avions réussi à convaincre le Gouvernement Albanais de l'intérêt que présentait pour l'Albanie elle-même la liberté de l'instruction des Roumains dans des écoles nationales, que ce fut aux frais de l'Etat Roumain ou aux frais de l'Etat Albanais. En Mars 1926 parut une circulaire ministerielle en ce sens et des intituteurs nouveaux furent nommés à Berat, Nicea et Dischnitza. De retour en Albanie, les jeunes gens envoyés par nous en Roumanie et surtout ceux qui s'étaient préparés à la carrière de l'enseignement, devaient achever l'oeuvre entreprise.

Mais le Gouvernement Albanais, infidèle aux promesses faites au Ministre de Roumanie, foulant aux pieds l'accord tacite qui le liait à la Roumanie, en tant que légataire du Gouvernement Ottoman, sous couleur d'appliquer aux écoles roumaines les statuts des écoles de l'Etat Albanais, les a purement et simplement supprimé.

En effet qu'est-ce que l'installation de ces écoles dans le cadre de l'enseignement de l'Etat?

Dans un pays ou la classe des intellectuels fait défaut, ou il n'y a pas

d'écoles nationales qui puisse former le personnel enseignant indispensable aux écoles publiques, dans un pays qui s'est vu forcé de peupler de profésseurs français le lycée de Coritza et les quelques autres établissements de l'enseignement secondaire, où ira-t-on puiser des maîtres capables d'einseigner dans les écoles ou sont élevés nos frères.

La sincérité, avec laquelle les Albanais appliquent la circulaire de Mars 1926, ressort clairement du cas rappelé par Mr. Capidan dans le „Graiul Românesc" de Septembre 1928. Dans le beau village de Pogradeț, sur les bords du lac Ohrida, village que j'ai vu en allant de Coritza à Elbasan, l'instituteur albanais de l'école communale connaissant bien la langue roumaine, il demanda d'enseigner aussi le roumain, demande d'autant plus fondée qu'a Pogradeț le nombre des Roumains est égal à celui des Albanais. L'inspecteur de Coritza, loin de lui accorder la permission qu'il sollicitait, le transfera à Paia, comune ou l'instituteur n'eut plus l'occasion d'utiliser la langue roumaine.

On adopte la même attitude, dénuée de sincérité, et qui n'est fondée sur aucun motif sérieux à l'égard des Etats voisins de l'Albanie, qui eux aussi réclameraient des écoles nationales, entretenues à leurs frais.

D'ailleurs je crois, que les Albanais ont tout intérêt à ce, que les Serbes et les Grecs demandent des écoles serbes et grècques en Albanie: ils pourraient en effet à leur tour, exiger des écoles albanaises en Jugo-Slavie et en Grèce, pays ou le nombre de leurs compatriotes surpasse de beaucoup celui des Serbes et des Grecs en Albanie.

Si le Gouvernement Roumain n'agit pas, le devoir d'agir incombe à tous ceux qui veillent à la sauvegarde des droits des Roumains fixés au dela des frontières naturelles du pays, et ils n'y manqueront pas.

L'indépendance de l'Ukraine et la Roumains d'outre-Dniester

par Paul Șt. Iliin

La question de la séparation de l'Ukraine d'avec l'Etat Russe intérésse différents Etats.

Les droits et libertés publics de l'Ukraine, librement unie au peuple russe, ont été respectés jusqu'à l'avénement au trône de Russie de l'impératrice Catherine II, qui soumit le pays et le traita sans merci. C'est en vain cependant que les Russes se sont efforcés de dénationaliser les Ukraniens et les Roumains, établis entre le Bug et le Dniester; le même sort, les mêmes dangers ont consolidé l'amitié des Ukraniens et des Roumains.

Au moment ou la révolution russe éclate, les Ukraniens et les Roumains revendiquent leurs droits. Les premiers proclament leur indépendance à l'égard du Gouvernement Central au Congrés national de Kiev, les Roumains à Tiraspol. Leur accord est étroit en toute chose.

Ces belles perspectives sont assombries par l'avalanche du communisme. L'ordre une fois rétabli, la République Ukranienne prend naissance en Ukraine.

en même temps que la République Moldave s'étend du Bug au Dniester, comprenant une population en majorité roumaine.

On pourrait croire que les uns et les autres sont satisfaits aujourd'hui. Néanmoins les libertés des uns et des autres ne sont qu'un vain mot. Leurs richesses sont la source où s'abreuvent tous les parasites communistes.

Une indépendance pleine et entière et la rupture des liens séculaires qui les rattachait à Moscou, pourraient seules donner naissance à une ère de prospérité dans la vie des nation ukrainienne e roumaine.

Le souvenir des souffrances communes assurera aux Roumains, moins nombreux, l'humaine bienveillance des Ukraniens.

NOTES

Pour „l'Albanie nouvelle"

Concernant l'article intitulé „Les écoles Roumaines d'Albanie sous la férule de l'Etat Albanais", quelques information inéxactes ont besoin d'être mises au point. Un haut dignitaire albanais déclare que Mr. Mandrescu, en qualité de Ministre plénipotentiaire de Roumanie en Albanie, avait demandé au gouvernement albanais que les écoles roumaines d'Albanie fussent placées sous le contrôle du Ministère de l'Instruction publique et du Ministère des affaires étrangères de Bucarest. Cette déclaration est denuée de fondement, pour la bonne raison que Mr. Mandrescu n'a jamais adressé pareille demande. Ce qui entraine au néant les conclusions fondées sur ces affirmations érronées. Favorable qu'elle était sous la domination Turcque, la situation des écoles roumaines d'Albanie est désastreuse sous la férule albanaise. Dans l'article en question des exemples confirment ce changement.

S'il y avait eu de la bonne volonté et de la sincérité de la part des Albanais, on aurait trouvé les moyens d'arranger les choses de façon à ménager les intérêts des deux pays en cause.

Tout aussi peu fondée est l'affirmation, que le lycée roumain de Coritza n'aurait éxisté que dans le budget du Ministère de l'Instruction publique de Bucarest.

Une fête culturale roumaine à Bozovici

La 28 Avril à Bozovici, commune située dans la vallée de l'Almaj, dans le département de Caraș, on a inauguré le buste du grand savant pionier roumain, Eftimie Murgu.

La solemnité a pris l'ampleur d'une grande fête nationale. La mémoire de ce fils de l'Almaj évoque les luttes et les souffrances d'un peuple assujetti pendant des siècles à des maîtres qui le voudraient à l'anéantissement par l'oubli de sa langue et de sa foi. Il fut magistrat à „la table du Roi" à Pesth. Il dut abandonner son poste car ses idèes rappellaient trop sa nationalité. Avocat à Lugoj, il est emprisonné pour la même raison. Professeur à l'Aca-

démie Mihaileana de Jassy, il passe ensuite à Bucarest. Expulsé sur la demande du gouvernement hongrois, sous prétexte de menées révolutionnaires, il est de nouveau en prison à Lugoj, puis à Pesth. Délivré par le peuple en 1848, avec tous les autres détenus, il est condamné à mort en 1849 pour avoir signé le manifeste que réclamait le détrônement des Habsbourgs; mais on ne parvient pas à se saisir de lui. Condamné plus tard aux travaux forcés à perpétuité pour le même fait, il est jeté en prison en Bohême; quatre ans après il est gracié.

Nommé professeur de philosophie à Iéna, il préféra retourner à Lugoj en 1861 ou, jusqu'à sa mort survenue en 1870, il continua à lutter pour sa nation et pour sa foi.

GRAIUL ROMÂNESC (La favella rumena)

RIVISTA MENSILE DELLA SOCIETA «GRAIUL ROMÂNESC»

Anno III, No. 6 Juni 1929

STUDI

La statizzazione delle scuole rumene della Albania

di Simion C. Mândrescu

Non ho mai scritto una sola riga contro l'Albania, nè nei miei rapporti come ministro di Rumenia in Albania, nè dopo. Ho avuto fiducia nell'intelligenza e sopratutto nel buon senso dei governanti della libera Albania nel non dimostrare ostilità alcuna proprio a colo cui devono, in grandissima parti, la loro odierna libertà.

Con rammarico devo confessare, che mi sono ingannato e, quale conseguenza, scrivo ciò che segue.

I veri sentimenti degli Albanesi verso i nostri fratelli d'Albania non vanno ricercati presso gli Albanesi di Rumenia, dell'America o d'altri paesi, bensì presso gli Albanesi d'Albania. Questi, ridotti numericamente a meno della terza parte del loro numero totale, tentano di ingrossare le loro file con la più importante fra le minoranze etniche, la minoranza rumena, che poi non vogliono almeno riconoscere. Sotto l'ipocrita denominazione di „fratelli", li inghiottisce la massa albanese. Durazzo, Cavaia, una volta quasi intieramente rumene, hanno perduto oggi questo loro carattere.

L'elemento rumeno ha resistito meglio nelle regioni in cui hanno avuto scuole e chiese stipendiate dallo Stato rumeno.

Queste dovevano essere colpite.

Hanno cominciato colle scuole.

Nella mia qualità di ministro di Rumenia a Tirana ero riuscito a persuadere il governo albanese, essere negli interessi stessi dell'Albania di lasciare libera l'educazione dei Rumeni nelle loro scuole nazionali, indéfferentemente se dette scuole fossero stipendiate dallo Stato rumeno o da quello albanese. Nel marzo 1926 si è publicata una circolare in questo senso, nominandosi dei nuovi maestri a Berat, Nicea e Disnitza. Il ritorno nell'Albania dei giovani da me inviati in Rumenia, ove erano tenuti a prepararsi sopratutto per la carriera didattica, doveva compiere l'opera iniziata.

Ma il governo albanese, invece di rispettare la parola data al ministro di Rumenia, come pure l'accordo tacito fra esso e la Rumenia, ereditato dal governo ottomano, sotto la maschera della statizzazione, ha abolito semplicemente le scuole rumene.

Poichè, infatti, che cosa vuol dire statizzazione in Albania?

Une paese mancante di una classe colta, sprovvisto de scuole normali, atte a preparare un corpo insegnante di cui abbisogna il suo publico insegnamento, un paese che si vide obligato a chiamare, per il liceo albanese di Coriza e per le altre poche scuole medie, dei professori francesi, dove potrà trovare un corpo insegnante ben preparato per le scuole dei nostri fratelli?

Quanto sinceri siano gli Albanesi nell'applicazione della circolare del marzo 1926, si può vedere chiaramente considerando il caso citato dal sig. Capidan nella „Favella Rumena" (Settembre 1928): „Nel bel comune di Pogradetz, sito sul lago di Ohrida, che ho visitato passando da Coriţa verso Elbasan, il maestro albanese della scuola comunale, buon conoscitore del rumeno, ha chiesto d'insegnare anche il rumeno, soprattutto perchè a Pogradetz il numero dei Rumeni è altrettanto grande quanto quello degli Albanesi. L'ispettore di Coritza, nell'atto di ricevere tale richiesta, invece di accordargli l'incarico domandato, lo fece transferare per punizione a Paia, comune nel quale il maestro non poteva più far uso del rumeno".

Altrettanto privi di fondamento e di sincerità sono poi i motivi invocati nel riguardo degli altri popoli confinanti che potrebbere domandare anche essi delle scuole nazionali, sussidiate dai rispettivi Stati.

Credo d'altr'onde, che agli Albanesi converrebbe, che i Serbi ed i Greci pretendano delle scuole serbe e greche in Albania, perchè, alla loro volta, potrebere invocare la reciprocità in Jugoslavia ed in Grecia, dove contano un numero di connazionali molto più rilevante dei Serbi e dei Greci in Albania.

Se il nostro governo non farà il suo dovere, sono tenuti a farselo tutti coloro che hanno cura dei diritti dei Rumeni altre i confini. E questi non mancheranno al loro dovere!

L'independenza dell'Ucraina ed i Rumeni Transnistrieni

di Paul Şt. Iliin

La questione della separazione dell'Ucraina dallo Stato russo preoccupa diversi Stati.

Uniti volontariamente al popolo russo, gli Ucraini videro rispettati i loro diritti e le loro libertà fino all' avvento al trono dell' imperatrice Ecaterina II, allorquando furono sottomessi e trattati senza risparmio alcuno. Ma tentativi dei Russi di privarli della loro nazionalità, simili ai tentativi contro i Rumeni compresi fra il Bug ed il Dniester, rimasero inutili; la medesima sorte, il medesimo perciolo giovando anzi all'amicizia fra Ucraini e Rumeni.

Scoppiata la rivoluzione russa, Ucraini e Rumeni reclamano i loro diritti. I primi si dichiarano indipendenti dal Centro al congresso naţionale di Kiew, mentre i Rumeni a Tiraspol. In tutto vanno pienamente d'accordo.

Ma la bella prospettiva è offuscata dal communismo invadente. L'ordine una volta ristabilito, viene creata per gli Ucraini la Republica Ucraina e per i Rumeni la Republica Moldava, quest'ultima fra il Bug ed il Dniester, ove trovasi la maggioranza della popolazione rumena.

Sembrerebbe che ora gli uni e gli altri potrebbero dirsi contenti. Ma e per gli uni e per gli altri i diritti non sono diritti, le libertà non sono libertà. Sulle loro ricchezze mangiano tutti i parassiti del comunismo.

Soltanto una completa indipendenza e l'emancipazione dalla secolare tirannia di Mosca potrebbero promuovere un'epoca di progresso per le nazioni ucraina e rumena.

Il ricordo delle comuni sofferenze assicurerà un atteggiamento umano degli Ucraini verso i Rumeni, più scarsi come numero.

APPUNTI

Per „La Nuova Albania"

Vi si integra l'articolo „La statizzazione delle scuole rumene dell'Albania", rettificandosi alcune affermazioni inesatte. Le dechiarazioni di un alto dignitario albanese, che il sig. S. Mândrescu, nella sua qualità di ministro della Rumenia in Albania, abbia chiesto al governo albanese che le scuole rumene dell'Albania siano messe sotto il controllo dei R. Ministeri della P. Istruzione e degli Affari Esteri di Bucarest, non corrispondono alla verità dei fatti, giacche il sig. S. Mândrescu non ha mai chiesto una cosa simile. Contemporaneamente cadono anche le conclusioni tratte da queste false affermazioni. Lo stato di cose, favorevole alle scuole rumene dell'Albania durante la dominazione turca si è cambiato in uno stato disastroso sotto quella albanese. Ciò è comprovato con date precise nell'articolo „La statezzazione delle scuole rumene dell'Albania".

Se ci fosse stata di mezzo qualche buonavolontà e alquanta sincerità, si sarebbe trovata la modalità di accomodare le cose in modo soddisfacente per i due paesi interessati.

E lo stesso dicasi a proposito dell'affermazione che il liceo rumeno di Coritza non sia esistito se non nel bilancio del R. Ministero della P. Istruzione di Bucarest.

Una festa culturale rumena a Bozovici

Il 28 Aprilie è stato scoperto nel comune Bozovici della Valle del'Almaj, distretto Caraş, il busto del grande scienziato e patriotta rumeno, Eftimie Murgu.

La solennità ha assunto il carattere di una grande festa nazionale, poichè questo figlio dell'Almaj simboleggiò le lotte e le sofferenze di tutto un popolo resso schiavo attraverso i secoli dai dominatori che intendevano contestargli la propria favella e fede, per più facilmente annullarlo.

Il Murgu era stato giurisconsulto presso la R. Tavola di Pesta; incarico che dovette però lasciare, causa le sue idee nazionali, colpa per cui venne anche messo in prigione, mentre era avvocato a Lugoj. Fu indi professore all'Accademia Mihaileana di Iassi, di dove passò a Bucarest; in seguito ad una istanza tassativa degli Ungheresi è stato espulso, accusato di agitazioni rivoluzionarie. Fu quindi nuovamente messo in prigione a Lugoj, poi a Budapesta, di dove è stato liberato dal popolo nel 1848 insieme con tutti gli altri nazionalisti rumeni, mentre nel 1849 si vide condannato a morte per aver firmato l'atto con cui domandavasi la deposizione degli Absurgi, senza essere però catturato. Per il medesimo motivo è stato condannato più tardi all'ergastolo e rinchiuso nella Boemia, di dove graziato dopo quattro anni.

Nominato professore di filosofia in Germania, preferè tornnarsi nel 1861 a Lugoj, ove continuò la lotta per l'ideale nazionale fino al momento della sua morte (1870).

GRAIUL ROMÂNESC (Das rumänische Wort)

MONATSSCRIFT DES KULTURVEREINS „GRAIUL ROMÂNESC"

III. Jahrgang, No. 6 Juni 1929

AUFSÄTZE

Die Verstaatlichung der rumänischen Schulen in Albanien

von Simion C. Mândrescu

Ich habe weder als Minister Rumäniens in Albanien, noch nachher irgendeine Zeile gegen Albanien geschrieben. Ich habe auf die Klugheit und Umsicht der Führer Albaniens vertraut und angenommen, dass diese nicht gerade denjenigen gegenüber Feindscligkeit bezeugen werden, denen sie zum grössten Teile ihre Freiheit verdanken.

Ich muss es mir bedauerlicherweise eingestehen, dass ich mich getäuscht habe und demzufolge schreibe ich die folgenden Zeilen.

Die wahren Gefühle, die die Albanier zu unseren Brüdern hegen, dürfen nicht bei den in Rumänien, Amerika oder sonstwo lebenden Albaniern gesucht werden, sondern bei den einheimischen. Da diese bloss den dritten Teil der Bevölkerung bilden, suchen sie ihre Volksgemeinschaft durch Einschliessung der rumänischen Minorität numerisch zu vergrössern. Unter der hinterlistigen Benennung von „Brüdern" gehen die Rumänen in die albanesische Masse vollkommen auf. Durazzo, Cavaia, die früher fast zur Gänze rumänisch waren, haben heute diesen Charakter verloren.

Das rumänische Element hat dort erfolgreicheren Widerstand geleistet, wo vom rumänischen Staat erhaltene Schulen vorhanden waren. Diese mussten also vernichtet werden, gegen diese entbrannte zunächst der Vernichtungskampf.

Als Minister meines Landes in Albanien gelang es mir, die albanische Regierung zu überzeugen, dass es im eigenen Interesse Albaniens sei, die Entwicklung der rumänischen Schulen zu fördern, unabhängig davon, ob diese von der albanischen oder rumänischen Regierung erhalten werden. Im März 1926 wurde auch ein Circularschreiben in diesem Sinne abgerichtet, und neue Lehrer in Berat, Nicea und Dișnitza angestellt. Die Rückkehr der von mir zwecks Studien nach Rumänien geschickten Schulkinder sollte dieses Werk vervollständigen.

Anstatt aber, dass die Regierung das dem Minister Rumäniens einmal gegebene Wort einzuhalten und das Erbe der türkischen Regierung unangetastet zu lassen, hat sie unter der Maske der Verstaatlichung die rumänischen Schulen einfach aufgelöst.

Denn, in der Tat, was bedeutet Verstaatlichung in Albanien?

Woher wird ein Land ohne gebildete Volksschichte, ohne Lehrerbildungsanstalten, die das notwendige Lehrerpersonal vorbereiten sollten, das selbst für das Obergymnasium in Coritza und andere etliche Mittelschulen französische Lehrer anstellen musste, für die Schulen unserer Brüder in Albanien Lehrer beschaffen können?

Wie aufrichtig die Verwirklichung des Circularschreibens vom März 1926 gedacht war, geht aus dem vom Herrn Capidan im Septemberheft 1928 citierten Fall klar hervor: „In der schönen, am Ohrida-See gelegenen Gemeinde Pogradetz, die ich auf der Durchreise von Coritza nach Elbasan gesehen habe, hatte der albanische Volksschullehrer, der auch die rumänische Sprache einwandfrei beherrschte, die Regierung um die Erlaubnis angesucht, angesichts der grossen Zahl der Rumänen, die in jener Gemeinde wohnten, auch die rumänische Sprache unterrichten zu dürfen. Anstatt sein Gesuch zu bewilligen, versetzte ihn der Inspektor nach Paia, wo er die rumänische Sprache nicht mehr gebrauchen konnte".

Ebenso untriftig und unaufrichtig sind auch die Gründe der Nachbaren, die auch ihrerseits nationale, von betreffenden Staaten erhaltene Schulen verlangen würden.

Übrigens glaube ich, dass es den Albaniern gefallen würde, wenn die Serben und Griechen serbische und griechische Schulen in Albanien verlangen sollten, um dann ihrerseits von Serbien und Griechenland Gegenseitigkeit fordern zu können, da doch in diesen Ländern bei weitem mehr Albanier wohnen, als Serben und Griechen in Albanien.

Wenn unsere Regierung ihre Pflicht nicht erfüllen wird, so müssen sie diejenigen erfüllen, die sich um die Rechte der jenseits unserer Grenzen wohnenden Rumänen interessieren.

Und diese werden es tun!

Die Unabhängigkeit der Ukraina und die Rumänen jenseits des Dnjesters
von Paul St. Ilin

Die Frage der Loslösung der Ukraina vom russischen Staate ist für gewisse Staaten von besonderem Interesse.

Nach der freiwilligen Vereinigung der Ukrainer mit dem russischen Volke, wurden ihnen alle Rechte und Freiheiten anerkannt. Bei dem Regierungsantritt der Kaiserin Ekatherina II, jedoch, wurden sie zu einfachen Unterworfenen herabgedrückt und schonungslos behandelt. Die Versuche der Russen, sowohl diese als auch die zwischen Bug und Dniester lebenden Rumänen zu entnationalisieren, misslangen jedoch und hatten dagegen zur Folge, dass es zwischen Ukrainern und Rumänen zu einem aufrichtigen Freundschaftsverhältnis kam.

Bei Ausbruch der russischen Revolution forderten Ukrainer und Rumänen ihre alten Rechte zurück. Die Unabhängigkeit vom Zentrum, proklamieren die ersteren im Nationalkongress in Kiew, die Rumänen in Tiraspol. In allen ihren Massnahmen gehen sie Hand in Hand.

Die schönen Aussichten werden durch den hereinstürzenden Kommunismus verdunkelt. Nach Herstellung der Ruhe entsteht für die Ukrainer die ukrainische Republik und für die Rumänen die Moldauische Republik, diese zwischen Bug und Dniester, wo sich die Mehrheit der Bevölkerung aus Rumänen zusammensetzt.

Es schien, als ob alle zufrieden wä ren. Ihre Rechte und Freiheiten bestanden aber nur zum Schein. Denn von ihren Reichtümern nährten sich die kommunistischen Parasiten.

Nur eine vollkommene Unabhängikeit und die Befreiung vom russichen Joche können eine Blütezeit für die ukrainische und rumänische Nation heraufbringen.

Die Erinnerung der gemeinsamen Leiden wird eine menschliche Behandlung der Rumänen seitens der Ukrainer sicherstellen.

ANMERKUNGEN

Für „Das neue Albanien"

Der Artikel „Die Verstaatlichung der rumänischen Schulen in Albanien" wird hier dahin vervollständigt, dass einige ungenaue Behauptungen richtig-

gestellt werden. Die Erklärungen eines albanischen Würdenträgers, dass Herr S. Mândrescu, als Minister Rumäniens in Albanien, von der albanischen Regierung verlangt hätte, die rumänischen Schulen der Kontrolle der rumänischen Ministerien des Unterrichts und des Äussern zu überlassen, entsprechen keineswegs der Wahrheit, da Herr Mândrescu niemals eine solche Sache gefordert habe. Damit werden natürlich auch alle aus dieser falschen Behauptung gefolgerten Schlüsse hinfällig.

Die während der türkischen Oberherrschaft sehr günstige Lage der rumänischen Schulen wurde unter albanischer Herrschaft zu einer katastrophalen. Das ersieht man klar aus den im Artikel „Die Verstaatlichung der rumänischen Schulen in Albanien" angeführten Daten.

Wenn Wohlwollen und Aufrichtigkeit gewesen wäre hätte man den Modus gefunden, die Sachen zur beiderseitigen Zufriedenheit zu ordnen.

Ebenso ist die Behauptung falsch, dass das rumänische Gymnasium in Coritza nur im Budget des Bukarester Unterrichtsministeriums vorgemerkt gewesen wäre.

Eine rumanische kulturelle Feier in Bozovici

Am 28 April erfolgte die Enthüllung der Büste des grossen Gelehrten und rumänischen Führers, **Eftimie Murgu**, aus Bozovici im Almajer-Tale.

Die Feierlichkeit hat den Charakter einer grossen Nationalfeier angenommen, denn dieser Sohn des Almajertales hat die Kämpfe und Leiden eines jahrhundertelang bedrückten Volkes vertreten.

Er war Gerichtsrat in Budapest, musste aber wegen seiner nationalen Ideen Abschied nehmen. Er wurde wegen derselben Ideen, während er Advokat in Lugoj war, eingekerkert. Er war hernach Professor an der „Academia Mihaileană" in Jassy und dann in Bukarest. Er wurde von hier auf Betreiben der Ungarn wegen seiner politischen, revolutionären Umtriebe verbannt. Er wurde von neuem in Lugoj und dann in Budapest eingesperrt, wo er 1848 vom Volke befreit wurde. 1849 wurde er zum Tode verurteilt, weil er an der Aktion die Habsburger zu entthronen tätigen Anteil nahm, konnte aber nicht erwischt werden. Aus demselben Grunde wurde er später in Böhmen zu lebenslänglicher Kerkerstrafe verurteilt, aber nach vier Jahren begnadigt.

Er wurde als Professor der Philosophie nach Jena berufen, wo er bis 1861 bleibt, als er nach Lugoj zurückkehrt, um seinen Kampf für die rumänische Nation bis zu seinem Tode 1870 fortzusetzen.

GRAIUL ROMÂNESC (The Roumanian Speech)
MONTHLY REVIEW OF THE CULTURAL SOCIETY «GRAIUL ROMÂNESC»
Vol. III, No. 6 Yuni 1929

STUDIES

The transformation of the Rumanian schools from Albania into State-scools

by Simion C. Mândrescu

I did not write a single line against Albania until now, neither in my reports as a Minister of my country in Albania, nor afterwards. I have trusted the wisdom and especially the common sense of the rulers of free Albania, that they would not show bad feeling against those people, to whom they are greatlly indebted for their present fredom.

But I must say, with regret, that I was very much deceived and as a consequence I am writing the following lines.

The true sentiments of the Albanians towards our brothers from Albania, must not be sought for amongst the Albanians from Rumania, America or from other countries, but amongst those Albanians who live in their own country. These, -who numerically are reduced to less than one third of the total number-, try to increase their ranks with the most important minority, that is, with the Rumanian minority, which they dont even like to acknowledge. Under the hypocritical name of „brothers" the Albanian mass swallows them. Durazzo, Cavaia, some time ago almost wholly Rumanian, have lost now that aspect.

The Rumanian elements have resisted better in those parts of the country where tey have their own churches and schools, kept up by the Rumanian government.

These had to be attacked.

They started with the schools.

As a Minister of my country in Albania I had succeded to convince the Albanian government, that it was in the interest of Albania to let the Rumanians get their instruction in their own national schools, without taking into consideration if those schools would be kept up by the Rumanian or the Albanian government. In March 1926 they published a circular in this sense, new teachers being appointed in Berat, Nicea and Dișnitza. When the joung men, whom I sent to Rumania to prepare themselves, especially for the teaching career, would return back, they had to carry on the work we had begun.

But, the government instead of respecting the word, given to the Rumanian Minister and the tacit agreement between Albania and Rumania— an inheritance from the Ottoman Government — has literally destroyed the Rumanian schools, under the mask of making them Etate-schools.

Now, what does the change of the schools into state-schools mean in Albania?

A country, that has not a cultured class, no schools for teachers, to prèpare a teaching body, necessary fort the public instruction; a country,

which was forced to bring French school-masters for the Albanian high-school (lycée) from Coritza and for a few other secondary schools; where could this country find a body of teachers well prepared for the schools of our brothers?

How sincere the Albanians are, in the execution of their circular of March 1926, one can see it very clearly from the case quoted by Mr. Capidan in „Graiul Românesc" in September last year: „In the beautiful village Pogradetz, — situated on the lake Ohrida—, which I have visited on my way from Coritza to Elbasan, the Albanian teacher from the village school, knowing well the Rumanian language, has asked the permission to teach also the Rumanian language, especially as the number of the Rumanians in Pogradetz is as large as that of the Albanians. When the school inspector from Coritza received his his petition, instead of giving him the charge he asked for has transferred him to Paia, as a punishment, a village where he could not use the Rumanian language.

Just as unfounded and insincere is the motive that their neighbours too would ask national schools, kept up by their respective gouvernements.

On the contrary, I believe that it would suit the Albanians to be asked by the Serbians and the Greeks to give them Serbian and Greek schools in Albania, because, on their turn, they would de able to ask then reciprocal treatment from Jugo-Slavia and Greece, where they have a number of countrymen much larger than the Serbs or the Greeks have in Albania.

If our gouvernment will not do its duty, all those who take an interest in the rights of the Rumanians over the borders must do it. And they will do it!

The independence of Ucraina and the Rumanians over Nistru

by Paul St. Iliin

The question of the separation of Ucraina from the government of Moscow finds interest with several other States.

United of their own accord with the Moscovite people, their rights and liberties have been respected until Ecatherine the Second got on the throne of the country, when they have been subjected and treated mercilessly. The attempts of the Russians to denationalize them and the Rumanians, who live between Bug and Nistru, have remained fruitless; on the contrary, by sharing the same fate, the same danger, the two nations, the Ucrainians and the Rumanians have become more friendly.

When the Russian revolution broke out, the Ucrainians and the Rumanians have demanded their rights: the former declared their independence from the centre at the national congress in Kiew, the Rumanians in Tiraspol. In all their activities the acted together.

The beautiful prospect was dimmed by the overcoming communism. When order has been reestabilished, the Ucrainian republic was created for the Ucraniens and the Moldavian republic for the Rumanians, the latter between Bug and Nistru, where is the majority of the Rumanian population.

It would appear that the two nations are now satisfied. But, for both of them their rigts are not rights and their liberties are not liberties. On their wealth live all the communist parasites.

Only a complete independence and the breaking up of the secular Moscovite yoke could bring a prosperous epoch for the two nations: the Ucrainians and the Rumanians.

The memoires of their common sufferings will secure the humane treatment of the Ucrainians towards the Rumanians, who are less numerous.

NOTES

For „New Albania"

The article „The transformation of the Rumanian schools from Albania into state-schools" will be completed by refuting some inaccurate statements. The declaration of a high Albanian official, that Mr. S. Mândrescu, as a Minister of Rumania in Albania, had asked the Albanian Government to put the Rumanian schools from Albania under the control of the Minister of Public Instruction and of Foreign Affairs from Bucarest, are not true, because Mr. S. Mândrescu has never asked any thing of the kind.

At the same time the conclusions drawn from this false statement fall down. The favourable state of things of the Rumanian schools in Albania, during the Turkish rule, has changed into a disastrous one for them under the Albanian government. This can be seen from the facts in the article „The transformation of the Rumanian schools from Albania into state-schools".

Had there been good will and sincerity, a way of arranging things, to the satisfaction of both sides interested, would have been found out.

Likewise, the affirmation that the Rumanian lycée (highschool) from Coritza has not existed but in the budget of the Minister of Public Instruction from Bucarest, is false.

A Rumanian cultural fête at Bozovici

On the 28th. of April has been uncovered the memorial of the great scholar and nationalist fighter Eftimie Murgu, in Bozovici, a village in the Almaj valley Carashire.

The festival has taken the aspect of a great national feast, because this son of Almaj represents the struggles and sufferings of a hole people, badly treated for centuries by their masters, who wanted to deprive them of their language and faith in order to destroy them.

He was a jurist at the Court of Justice from Buda-Pest, but he had to leave on account of his national ideas; he has been put in prison for the same offence, when he was a lawyer in Lugoj. Afterwards he has been professor

at the „Mihăileana" Academy in Iassi, whence he passed to Bucarest; he was expelled at the request of the Hungarians on grounds of revolutionary agitations. He has been again put in prison in Lugoj, afterwards in Pesta, whence he was set free in 1848 by the people, together with all the prisoners, and in 1849 he was sentenced to death because he signed the act, whereby the deposition of the Habsburgs was demanded, but he could not be caught. For the same offence he was sentenced to imprisonment for life and shup up in Bohemia: 4 jears later he was graced and set free.

Appointed professor of philosophy in Jena, he preferred to come back to Lugoj in 1861, where he continued the fight for his people and faith until his death in 1870.